

OKOS KATA

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, élt egyszer egy szegény asszony a lányával, akinek Kati volt a neve. Olyan okos volt ám ez a Kati, hogy még a legfurfangosabb ember eszén is könnyűszerrel túljárt.

Kedvelte a tréfát, s bárki bárhogyan is próbálkozott vele, bolondját járatta mindenkivel. Messzire el is jutott az okos leányzó híre, el bizony, még a király palotájába is.

Nagyot nevetett ám a király, amikor elmondták neki udvari népei Okos Kati hírét. Nevethetett is, mert ő maga is furfangos eszű ember volt, akinek nem akadt párja sehol a világon. Nem is hitte el, hogy akadhat olyan fityfiritty leányzó a földkerekségen, aki képes ész és furfang dolgában megmérkőzni vele. Szót is üzent tehát nyomban fullajtárjaival a szegény asszony lányának, hogy jöjjön hát, ha van mersze, s próbáljon túljárni az ő eszén, ha tud.

Idejében jött ám a királyi meghívó, mert éppen beteg volt nagyon a Kati anyja, s nem volt étvágya semmire.

– Lányom, lányom – hajtogatta egyre a szegény asszony –, valamikor réges-régen ettem egy kis darabocskát a király kalácsából, s annak az íze itt van a nyelvemen ma is. Ha elmennél, Kati, a király palotájába, s hoznál nekem egy morzsányit bár abból a kalácsból, bizony, meggyógyulnék! Percig se kérette magát a leány, hanem indult egyenesen a királyi palota felé. Mikor a palota elé ért, elkezdett járkálni fel-alá, mintha csak elvesztett volna valamit az udvaron. Kis idő múlva látta a szakácsot, ahogy egy nagy ezüsttálcán vitte át a kamarába a frissen sült kalácsot. Odaszaladt gyorsan hozzá.

– Siess, szakács, siess a királyhoz! Fontos dologban beszélni kíván veled! Add ide a tálcát, majd én ügyelek a kalácsra addig!

Szaladt is a szakács fel a palota lépcsőjén, ahogy lábai bírták, szaladt a szerencsétlen, ahogy tudott, s kopogás nélkül esett be a tanácskozószoba ajtaján, ahol éppen az ország ügyeit intézte a király. El is futotta őfelségét a méreg.

– Mit akarsz itt, orcátlan szakácsa!? – ripakodott a rémült emberre.

– Azt mondta a leány, hogy hívatott felséged! – rebegte a szakács.

– Miféle leány?

– Hát, aki a kalácsot ügyeli a konyhában!

Lement a király a konyhába nyomban, s vele együtt a palotás urak, de híre se volt már ott se leánynak, se kalácsnak. Az ajtófélfán azonban, gombostűre szúrva, ott csüngött egy kis darab papír, s a kis darab papíron így hangzott a különös írás:

Köd előttem, köd utánam,

Imre királyt megréftam,

Itt se voltam, el se mentem,

Azt se tudod, mit mért tettem!

Ne vess rajta, s ismerd be:

Okosabb Kati, mint te!

Nevetett is Imre király a versikén, csóválták fejüket a megbotránkozott udvarbeli urak, de Katinak már bottal üthették a nyomát. Sietett ő haza beteg édesanyjához, a királyi kaláccsal.

Evett is az anyja a finom kalácsból, meg is jött az étvágya tőle, de az egészsége mégsem jött helyre.

– Hej, lányom, lányom – sóhajtott a betegágyon –, jó vagy te hozzám

nagyon. Hoztál a király kalácsából, ehettem is belőle, de az igazat megvallva, valami még mindig hiányzik.

– Mi hiányzik, édesanyám? – kérdezte Kati az anyját –, mondja meg, s megszerzem azt is!

– Hát bizony – sóhajtott a anyja –, száraz ám a király kalácsa királyi bor nélkül, s nem megy le a torkomon sehogy sem...

Nosza, fordult Kati egyet, s ment vissza a király udvarába, ott is egyenest a borospincékhez. Meg is lelte a királyi bormestert hamar. Ott kóstolgatta ökelme a királyi borokat, ahogy mesterségéhez tartozott.

– Bormester úr, bormester úr! – szaladt be hozzá Kati lelkesedve. – Siessen gyorsan őfelsége, Imre királyhoz! De gyorsan ám! Fontos, nagy dologban hívhatja magához. Majd én ügyelek itt mindenre addig, csak menjen, ne várakoztassa a királyt!

Rohant is a bormester lóhalálában, fel a palotába, nyitva hagyott maga mögött pinceajtót, mindent. De hát ott volt a leány, ügyelt az a borra. Ügyelt ám, de hogy! Mire szégyentől vörös ábrázattal visszaérkezett a bormester, nyomában a királlyal, már újra csak a versikét lelték az ajtóra aggatva.

Köd előttem, köd utánam,
Imre királyt megréfáltam,
Itt se voltam, el se mentem,
Azt sem tudod, mit mért tettem!

Ne vess rajta, s ismerd be:

Okosabb Kati, mint te!

Nevetett is, bosszankodott is a király, de Kati útban volt már az üveg borral beteg édesanyjához. Meg is itta a drága jó bort a beteg mind az utolsó csöppig. A jókedve azonban mégsem jött meg tőle.

– Hej, lányom, lányom – sóhajtotta szomorúan –, ettem egyszer a király almájából, s azóta is itt érzem számban az ízét. Ha csak egy maréknyit is hozhatnál belőle, bizony meggyógyulnék!

Mit tehetett Kati egyebet? Ment vissza a királyi udvarba, addig kerülgette a palotát, amíg meglelte hátul az almáskertet, s annak kapujában a király kertészét. Úgy szakadt rá a meglepett kertészre, mintha kergették volna.

– Kertész úr, kertész úr! – kiabált már messziről. – Siessen gyorsan, mert hívhatja a király! Ebben a szent percben!

Rohant is a kertész mintha eszét vették volna, Kati meg megszédte a kötényt királyi almával, s mire a lélegzetét veszelve megérkezett Imre király udvari népével s a megrémült kertésszel a háta megett, hogy lássa, miféle agyafúrtságot követett el Kati megint, már újra csak a versikét lelte az almáskert kapujára tűzve:

Köd előttem, köd utánam,
Imre királyt megréfáltam,
Itt se voltam, el se mentem,
Azt se tudod, mit mért tettem!

Ne vess rajta, s ismerd be:

Okosabb Kati, mint te!

Most azonban nem nevetett a király, hanem iszonyú méregre gerjedt, amikor meglátta, hogy kedvenc almafájáról hiányoztak a legszebb almák. Még a hasa is megfájdult a bosszankodástól olyan nagyon, hogy hívatni kellett az udvari orvosokat. De hiába jöttek azok, egyikük sem tudta meggyógyítani a király hasfájását. Törték a fejüket, de még az

okát se tudták kideríteni.

Amikor Kati híret vette a király betegségének, orvosnak öltözött, fekete köpenyegbe, s bebocsájtást kért a palotába. Idegen országból való tudós doktornak adta ki magát, aki egyedül képes meggyógyítani a királyt. Be is bocsájtották a király betegágyához nyomban.

Kati megvizsgálta a király kezeit, megvizsgálta a nyelvét, megvizsgálta a mellét is, majd bölcs bólogatások közepette kijelentette, hogy őfelsége hasfájásának oka nem egyéb, mint bosszankodás, s hogy az ilyenfajta hasfájás ellen csak egyetlenegy orvosság van. Hintsék be a király egész testét sóval és paprikával, majd varrják be ökörbőrbe, hogy kiizzadhassa magából a bosszúságot.

A királyi cselédek hozzá is fogtak a gyógyításhoz, de alig hintették be sóval és paprikával a beteg testét, viszketni kezdett annak a bőre úgy, hogy esze nélkül ugrott ki az ágyból. A hasfájás elmúlt, az igaz, de úgy tüzelt a bőre, hogy alig győzték hideg vizes lepedőkkel hűsíteni a cselédek. – Hol az az átkozott doktor? – kiabálta a király. – Hozzátok ide elé, tüstént!

Az idegen orvos helyett azonban csupán egy darabka papirost hozhattak, amit ott leltek, gombostűre szúrva, a hálószoa ajtaján.

Köd előttem, köd utánam,
Imre királyt megtréfáltam,
Itt se voltam, el se mentem,
Azt se tudod, mit mért tettem!
Ne vess rajta, s ismerd be:
Okosabb Kati, mint te!

Most az egyszer aztán igazán megharagudott a király. Parancsot adott nyomban a katonáinak, hogy teremtsék elő a leányt a föld alól is. Meg is lelték azok Katit, be is hozták, s a király parancsára bezárták a várpincébe, hogy ott várja be halála óráját. Úgy haragudott reá a király, hogy saját kezével kívánt végezni vele.

Mikor elfogták volt Katit a katonák, egyetlen kívánsága volt csak. Hogy magával vihesse kedvenc kócbabáját. A katonák nem láttak semmi rosszat a kívánságban, s megengedték, hogy magával vigye a babát a fogságba. Ez a kócbaba éppen akkora volt, mint maga Kati és éppen úgy volt öltözve, mint ő. Még otthon megtöltötte Kati a kócbaba belsejét mézzel, s mikor a palota börtönében rázárták az örök az ajtót, lefektette a babát az ágyra, s ő maga elbújt az ágy alatt.

Alig szállt alá az éjszaka, jött is Imre király nagy haragos léptekkel, csak úgy csörögtek sarkantyúi a kőpadlón. Csikorgott a zárban a kulcs, nyílt a börtönajtó, belépett Imre, s azon nyomban markolatig döfte kardját a kócbaba mellébe. Fröccsent is ki belőle az édes méz, egyenesen a király szájába.

– Óh, ha tudtam volna, hogy ilyen édes a véred, Kati, bizony, nem öltelek volna meg! – jajdult fel a király. – Jaj, micsoda bolond voltam! Hiszen én magam üzentem érted, hogy gyere, és járj túl az eszemen, ha tudsz, s lám, amikor jöttél, haragomban meg is öltelek, ahelyett, hogy feleségül vettelek volna! Pedig jaj, micsoda okos feleség, micsoda okos királyné lett volna belőled!

Alig ejtette ki ezeket a szavakat, már bújt is elő Kati az ágy alól, s ránevetett a megdöbbenett királyra.

Köd előttem, köd utánam,
Lám csak, újra megtréfáltam!

Itt se voltam, el se mentem,
Azt se tudja, mit mért tettem...

De már nem fejezhette be a versikét, mert Imre király azon nyomban
karjába kapta, csókjaival árasztotta el, s vitte föl nagy boldogan a palotába.
Olyan lakodalmat csaptak, hogy két hétig ömlött a bor az utcákon,
mint a patak vize. Magam is ott voltam, s annyit ettem-ittam, hogy az
oldalam is belefájdult. Még a kutyám is úgy meghízott a maradék csontokon,
hogy fél évig nem tudott átmászni a szomszéd kerítésén. Aki
nem hiszi, nézzen utána!